

Силабус
навчальної дисципліни
Пам'яткознавство
2020-2021 навчальний рік

Освітня програма «Історія»
Спеціальність 032 Історія та археологія
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти перший

Викладач (і)	Світлана БАХАНОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/bahanova/
Контактний тел.	0980504106
Е-mail викладача:	s_bahanova@i.ua
Графік консультацій	Вівторок 11.00 - 13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	14	14	62	залік

Семестр: весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: об'єкт культурної спадщини, пам'яткоохоронна справа.

Мета та предмет курсу: створення цілісного уявлення про історію вивчення, збереження та дослідження усіх видів пам'яток на теренах України впродовж різних історичних періодів; діяльність теоретичного та практичного характеру державних структур, громадських товариств, суспільства загалом, спрямована на виявлення, облік, вивчення, збереження, охорону, популяризацію, використання об'єктів української та світової культурної спадщини.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 9. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.

ЗК 17. Здатність розуміти світоглядні, правові, соціальні, економічні, культурно-історичні, духовно-моральні питання, що виходять за межі фахової спеціалізації, завдяки чому відповідально й ефективно діяти в різних суспільних контекстах, сприяючи позитивному розв'язанню нагальних проблем.

ФК 6. Здатність виявляти і опрацювати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проектів.

ФК 8. Фахові знання та професійні навички роботи з виявлення, опрацювання та охорони матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.

ФК 13. Здатність здійснювати відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів.

ФК 14. Знання правил археографічної, архівної та музейної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 4. Здатність відтворювати наукову хронологію, періодизацію і характеристики основних етапів вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРН 5. Знаходити необхідний фактичний матеріал для конкретного історичного дослідження.

ПРН 7. Здатність інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел.

ПРН 8. Вміння обґрунтовувати вибір методики опрацювання речових джерел і текстів.

ПРН 14. Вміння розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну і розповідну форму отриманим знанням.

ПРН 16. Здатність пояснювати значення культурного спадку для розвитку людства в цілому та окремих спільнот.

ПРН 17. Здатність робити висновки про результати діяльності осіб, спільнот та структур у конкретні історичні епохи.

Зміст курсу:

Становлення та розвиток пам'яткознавства як наукової дисципліни. Пам'яткознавство як наукова дисципліна. Предмет, об'єкт і завдання курсу. Основні поняття «пам'яткознавство», «пам'ятка», рухома і нерухома пам'ятка, пам'ятка загальнонаціонального та місцевого значення, культурна спадщина тощо. Наукове та суспільне значення пам'яткознавства.

Проблеми класифікації історико-культурних пам'яток. Критерії відбору пам'яток: історична цінність, наукове значення, естетичні якості.

Поєднання в одному об'єкті різних типів пам'яток. Класифікація об'єктів культурної спадщини за типами. Споруди (витвори), комплекси (ансамблі), визначні місця. Меморіальні комплекси. Пам'ятки монументального мистецтва Міжнародне пам'яткоохоронне законодавство. Нормативні акти з охорони культурної спадщини та діяльність міжнародних організацій. Міжнародні угоди з питань захисту культурних цінностей. Діяльність ЮНЕСКО в галузі охорони світової спадщини. Історія становлення міжнародних інституцій в галузі охорони пам'яток. Конвенція «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» (1972 р.), «Список всесвітньої спадщини» і «Список всесвітньої спадщини під загрозою». Сучасні світові тенденції в охороні світової

культурної спадщини Правові акти Ради Європи про охорону пам'яток археології. Заходи попередження й боротьби з нелегальними археологічними розкопками. Заходи по врятуванню пам'яток археології, що знаходяться під водою. Конвенції «Про охорону європейської археологічної спадщини» (1969, 1984). Реституція культурних цінностей. Історичні приклади реституції культурних цінностей.

Пам'яткознавча діяльність на українських землях у ХІХ–ХХ ст. Зародження пам'яткознавчої діяльності в Наддніпрянській Україні. Заснування науково-громадських осередків. Питання охорони пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській Австрійській імперіях та проблеми здійсненні пам'яткознавчої роботи. Становлення національних форм музейництва. Розробка питань збереження документальних пам'яток. Пам'яткоохоронна діяльність національних українських урядів у 1917–1921 рр. Генезис пам'яткознавства в Україні за радянської доби.

Пам'яткоохоронна діяльність в Україні. Конституція та Закони України про охорону пам'яток культурної спадщини. Створення та діяльність Центру пам'яткознавства України. Діяльність сучасних пам'яткоохоронних органів та громадських організацій. Проблема розшуку та повернення історико-культурних пам'яток в Україну. Проблема реставрації та консервації історико-культурних пам'яток. Сучасна пам'яткознавча діяльність музейних закладів. Перспективи розвитку української пам'яткознавчої науки.

Визначні пам'ятки України, включені до Реєстру всесвітньої культурної і природної спадщини

Методи навчання: лекція, евристична бесіда, практична робота, створення ситуації інтересу в процесі викладання, навчальна дискусія, частково-пошукові, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання,.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): полягає реалізації таких завдань: ознайомлення з категоріально-понятійним апаратом пам'яткознавства, класифікацією пам'яток культурної спадщини, їх соціальною функцією, історією та сучасними проблемами пам'яткоохоронної справи, навчання узагальненню та візуалізації теоретичної та дослідно-практичної інформації, отриманої з різних джерел, набуття досвіду моделювання процесу виявлення, класифікації пам'ятки, організації роботи з її збереження, організації екскурсійної та інших видів діяльності, зосередження уваги на презентації набутих під час навчання компетентностей на практичних заняттях (30%), мультимедійна презентація самостійно опрацьованої інформації (30%), розробка завдання в межах навчальної теми в логіці обраної моделі (40 %). Залік передбачає співбесіду за питаннями практичних занять та результатами виконаних завдань, що надає можливість покращити оцінку за певним показником в межах визначеного максимального балу.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Мультимедійний проектор, маркери, власні мобільні пристрої.

Система оцінювання та вимоги:

За роботу на практичних заняттях студент може отримати максимально 50 балів. Розподіл балів здійснюється таким чином: 5 балів – за повну, логічно побудовану, добре аргументовану та проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – відповідь на запитання за його сутністю з наведенням деяких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення, приклади.

Виконання завдання оцінюється у 20 балів та конкретизується самим завданням. До уваги береться повнота охоплення основних сюжетів теми, правильність виділення головного, вмінні структурувати матеріал, використання зображувальних засобів, доцільність ілюстрацій, композиційна та стилістична правильність тощо.

Розробка завдання в межах навчальної теми оцінюється у 30, при цьому оцінюється: вибір та обґрунтованість методів дослідження, розробка їх супроводу.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
2. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства. К., 2002.
3. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М.. К., 2012.
4. Прибєга Л. В. До питання термінологічних визначень у пам'яткоохоронній методиці // Праці Центру пам'яткознавства. 2003. Вип. 5. С. 18–32.
5. Руденко С.Б. Про поняття — пам'яткознавство // Культурологія. Філологія. Музикознавство. 2013. № 1. С. 46–53.
6. Пам'ятки України: історія та культура . Часопис. 2016-2018.
7. Гаврилюк С.В. Питання охорони історичних пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України; УНДІАСД ; Європейський ун-т; редкол.: І.Б.Матяш (гол. ред.), Н.М.Христова (заст. гол. ред.), та ін. К., 2002. Т. 8. С. 147–153.
8. Горбик В. О. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко // Укр. іст. журн. 2004. № 2. С. 133–144.
9. Денисенко Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України» : наукові напрацювання та перспективи Україні // Краєзнавство. 2012. № 3. С. 118–125.

10. Загальнодержавна програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки. Закон України // *Голос України*. 2004. 4 червня. С. 22–23.
11. Заремба С.З. Українське пам'яткознавство : історія, теорія, сучасність. К., 1995. 289 с.
12. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини // *Історико-культурна спадщина України : проблеми дослідження та збереження*. К., 1998. С. 91–103.
13. *Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження : монографія / редкол. В. О. Горбик, О. П. Дорошко, С. І. Кот та ін.* К., 1998. С. 51–62.
14. Курило Т. Становлення та розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України в сучасний період // *Право України*. 2001. № 3. С. 108–110.
15. *Охорона культурної спадщини : заходи щодо збереження пам'яток // Музеї України*. 2007. №2/3. С. 40–41.
16. *Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика*. К., 2007.
17. Руденко С.Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства // *Праці Центру пам'яткознавства*. 2008. Вип. 14. С. 18- 40.
18. Руденко С.Б. Термінологічна система пам'яткознавства : уточнення дефініцій // *Праці Центру пам'яткознавства*. 2006. Вип. 9. С. 213-225.
19. Худoley О. С. Становище пам'яткоохоронної справи незалежної України: історіографія проблеми // *Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки*. 2014. Число 20, Вип. 4(2). С. 29–35.
20. Худoley О. С. Українське пам'яткознавство : сучасні проблеми та тенденції // *Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки*. 2011. Число 17, Вип. 3. С. 46–49.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.history.org.ua/>
2. <http://www.irbis nbuv.gov.ua/>
3. <https://nmiu.org/>